

2. Adikzioen egoera Euskadin

2.1. Adikzioen egoeraren diagnostikoa Euskadin

Kapitulu honek VIII. Plana egiteko unean Euskadin adikzioek duten egoeraren ikuspegi orokorra ematen du. Deskribapena egiteko, informazio kuantitatiboa ematen duten iturri hauek erabili dira:

- Euskadiko Adikzioei buruzko inkesta, Euskadin bizi diren 15 eta 74 urte bitarteko pertsonen 2017an egindakoa.
- Drogak eta Eskola X. inkesta, Euskadin bigarren mailako ikasketak egin zituzten ikasleei 2021-2022 ikasturtean egindakoa.
- Adikzioen Informazio Sistemaren txostena, 2020. urtekoa.
- Drogomedia EAEko Droga Mendekotasunen Dokumentazio Zentroaren, datuak.
- Jokoaren Euskal Behatokiaren azterlan eta txostenak.
- “Teknologiaren eragina nerabezaroan. Harremanak, arriskuak eta aukerak” txostena (Unicef 2021).
- Adikzioei buruzko VII. Planaren urteko txostenak eta azken ebaluazioa.

Osagarri gisa, Plana lantzeko prozesuan egindako elkarrizketetan eta laneko saioetan jasotako informazio kualitatiboa erabili da. Adikzioekin erlazionatutako hainbat diziplina eta arlotako aditu eta profesional askok hartu dute parte. A3 eranskinean pertsona eta erakunde parte-hartzaileen zerrenda jasotzen da.

Era berean, A4 eranskinean kapitulu honetan jasotako gaiei buruzko xehetasun eta informazio gehiago aurki daiteke.

2.1.1. Eskariaren eta kontsumoaren bilakaera

Oro har, substantzia psikoaktiboen kontsumoak egonkor jarraitu du Euskadin, baina nabardurekin substantziaren eta adin-taldearen arabera.

Jarraian aurkezten diren ondorio nagusiak zehatzago deskribatzen dira kapituluaren zehar:

- Europa mailan gertatzen den bezala, gizartean drogen erabileraren **KALTEGABETASUN** eta banalizazio **PERTZEPZIOA** dago, alkoholaren eta cannabisaren kasuan batez ere.

- Legezko substantziak (alkohola, tabakoa) dira bi sexuetako helduek gehien kontsumitzen dituztenak. Psikofarmakoen kontsumoak ere gora egin du, emakumeen artean batez ere, eta hori aztertu egin behar da, substantzia horietakoren batean adikziozko kontsumorik dagoen baloratzeko.
- Bigarren hezkuntzako nerabeen artean patroia errepikatu egiten da, gehien kontsumitzen diren substantziak alkohola, edari energetikoak eta tabakoa baitira. Nesken artean psikofarmakoen kontsumoa handiagoa da, eta mutilen artean, berriz, cannabisarena.
- **TABAKOAREN** kontsumoak behera egin du adin guztietan, eta, beraz, aurreko urteetan hasitako joera sendotu da. Adin ertainetan izan ezik (35-44 urte), kontsumoa handiagoa da gizonen artean. Kontsumo-gradiente beherakorra dago ikasketa-mailaren arabera, gizonen artean batez ere. Ikasketa-maila txikienekoak dira prebalentzia handiena dutenak.
- **ALKOHOLAREN** kontsumoak oso maila altuetan jarraitzen du, eta normalizazio eta onarpen maila handia du gizartean. Helduen artean kontsumo handiagoa dago gizonen artean, baina ez da desberdintasun sozialaren patroiak ikusten egungo kontsumoan, bai baina gizonen eguneroko kontsumoari dagokionez.
- Nerabeen artean, substantzia guztien kontsumo-prebalentziek bilakaera positiboa izan dute, psikofarmakoetan izan ezik. Hala ere, alkoholaren kontsumoak altua izaten jarraitzen du, cannabisarenak bezala, eta kontsumo eta onarpen maila altuak dituzte.
- Mutilen eta nesken artean alkoholaren eta tabakoaren kontsumo-mailak **PAREKATZEKO JOERA** hautematen da.
- **ONLINE JOKOARI** lotutako maiztasuna eta gastua handitu egin dira.
- **BIDEOJOKOEN, INTERNETEN ETA SARE SOZIALEN** gehiegizko erabilerak eta horien ondoriozko nahasmenduek gora egin dute.
- **COVID-19AREN PANDEMIAK** adikzio-kontsumo eta -portaeretan izan zuen eraginak hazkunde nabarmena ekarri zuen sare sozialen eta bideojokoen erabileran.

Hurrengo orrialdeetan substantzien kontsumoak Euskadin duen egoera eta bilakaera aurkezten dira, tabakoa, alkohola, cannabis eta legez kanpoko beste droga batzuk barne. Jokoarekin eta bideojokoen, Interneten eta sare sozialen gehiegizko erabilerarekin lotutako jokabide problematikoen bilakaerari buruzko zenbait datu ere aurkezten dira.

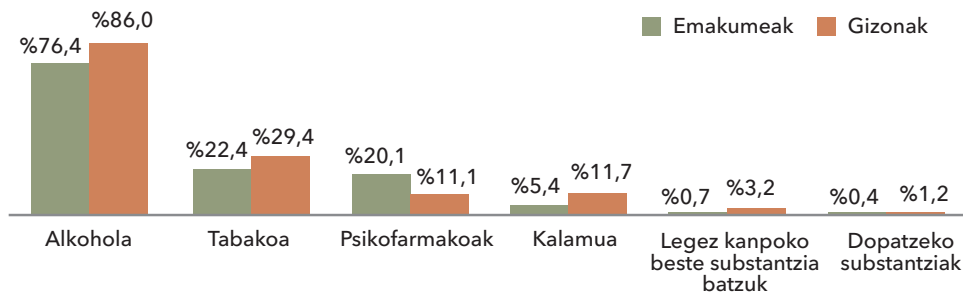
LEGEZKO substantziak dira, oraindik ere, Euskadiko biztanleek gehien kontsumitzen dituztenak

Eskura dauden azken datuen arabera, alkohola eta tabakoa dira helduek gehien kontsumitzen dituzten substantziak, bai gizonezkoek, bai emakumezkoek. Psikofarmakoek kasuan izan ezik, helduen artean, kontsumoaren prebalentzia handiagoa da gizonen artean.

Bigarren hezkuntzako nerabeen artean antzeko zerbeit gertatzen da: alkohola, edari energetikoak eta tabakoa dira gehien kontsumitzen diren substantziak. Nesken eta mutilen arteko aldeak desagertzen joan dira, eta alkoholaren eta tabakoaren kontsumoaren prebalentziak antzekoak dira. Nabarmentzekoa da psikofarmakoek kontsumoaren prebalentzia handiagoa dela nesken artean; cannabisari dagokionez, berriz, mutilen artean da nagusi oraindik ere.

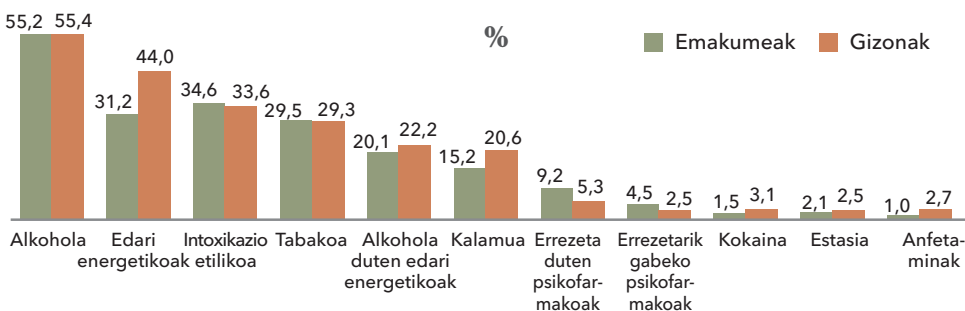
Biztanleria orokorrak eta bigarren hezkuntzako ikasleek gehien kontsumitzen dituzten substantziak

Azken 12 hilabeteetako droga-kontsumoaren prebalentzia, sexuaren arabera, biztanleria orokorra, 2017

Iturria: Euskadiko adikzioei buruzko inkesta (2017).

Bigarren Hezkuntzako ikasleen arteko azken 12 hilabeteetako droga-kontsumoaren prebalentzia, sexuaren arabera, 2022

Iturria: Drogak eta Eskola Euskadi 2022.

TABAKOAREN kontsumoaren beheranzko joera finkatu da

Eskuragarri dauden azken datuen arabera, Euskadiko erretzaileen kopuruak nabarmen egin zuen behera azken aldian, eta 2017an erregistratu ziren orain arte jasotako **kontsumo-prebalentzia txikienak**. Euskadiko kontsumo-datuak, gainera, Estatuko batez bestekoaren azpitik daude.

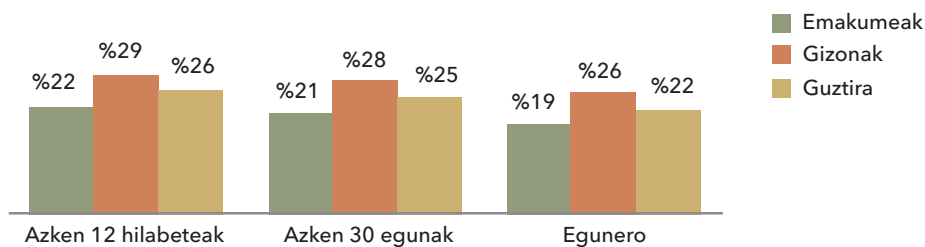
Nerabeen artean, 2021-22 ikasturteko azken datuetan oinarrituta, tabakoaren kontsumoak beheranzko joera izan du azken urteetan, 14-18 urteko biztanleen % 72k ez duela inoiz erre adierazi baitu.

Aurreko serieekin alderatuta, **sexuaren araberako kontsumoaren** prebalentzietan dauden aldeak murriztu egin dira, eta nesken egungo kontsumoa mutilena baino handiagoa da.

Alde negatibo gisa, hazkunde esanguratsua eta azkarra ikusten da **nikotina aska dezaketen gailuen** erabileran eta merkaturatzean, bai biztanleria orokorrean, bai adingabeen artean.

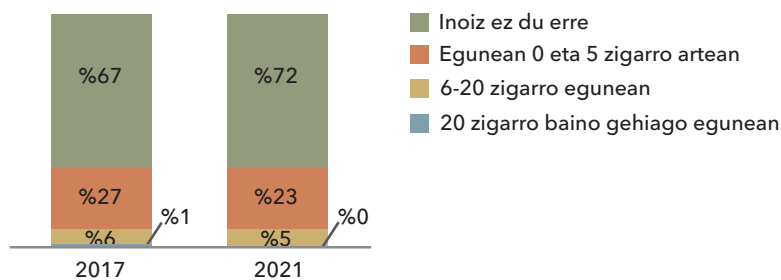
Tabakoa

Biztanleria orokorraren prebalentzia 2017

Iturria: Euskadiko adikzioei buruzko inkestak (2017).

Bigarren hezkuntzako ikasleen prebalentzia 2017-2021

Iturria: Drogak eta Eskola Euskadi 2022.

ALKOHOL kontsumoak maila altuko joera egonkorrekin jarraitzen du

Alkohola da, oraindik ere, Euskadin gehien kontsumitzen den substantzia psikoaktiboa. 90eko hamarkadatik aurrera, **maila altuko joera egonkorra du**, eta tolerantzia handia gizartean. 2017an, EAEko biztanleen % 13ak adierazi zuten egunero kontsumitzen zuela alkohola, eta ehuneko hori % 19ra igotzen da gizonen kasuan.

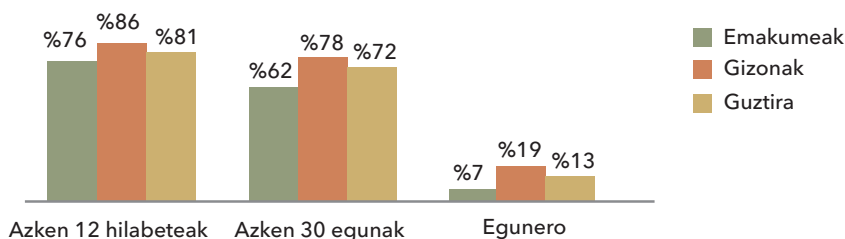
Nerabeen artean, alkoholaren kontsumoak oso maila altuetan jarraitzen du, baina 2006. urteaz geroztik beheranzko joera ikusten da egungo kontsumoan (azken 30 egunetan) eta azken urtekoan.

Genero-ikuspegitik, helduen artean alkohol-kontsumoa handiagoa da gizonen artean, baina, nerabezaroan, mutilen eta nesken arteko kontsumoaren prebalentzia berdindu egiten da adierazle guztietan.

Gehiegizko kontsumoari eta kontsumo arriskutsuari dagokienez, eskura dauden datuen arabera, biztanleria orokorrean gora egin du. Hala, 2017an, biztanleen % 20k baino gehiagok aitortu zuten azken urtean 1-12 aldiz mozkortu zela, eta gizonen kasuan, % 26k. Nerabezaroan, azken urtean izandako intoxikazio etilikoak aztertuta, % 33 dira gutxienez halako bat aitortu dutenak, eta ez dago alderik nesken eta mutilen artean.

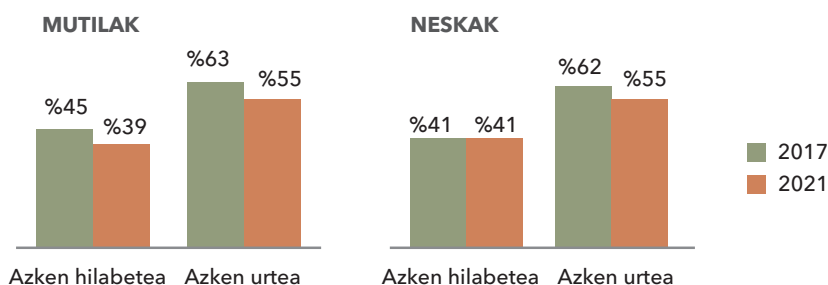
Alkohola

Biztanleria orokorraren prebalentzia 2017

Iturria: Euskadiko adikzioei buruzko inkesta (2017).

Bigarren hezkuntzako ikasleen prebalentzia 2017-2021

Iturria: Drogak eta Eskola Euskadi 2022.

CANNABISAREN kontsumoak kezkatzen jarraitzen du kaltegabetasunaren pertzepzioagatik

Cannabisaren **egungo kontsumoaren** (azken 30 egunetan) prebalentziak gorakada txiki bat izan zuen 2012-2017 aldian Euskadiko biztanleen artean, oro har: % 4,3tik % 4,9ra igaro zen, eta 2006an hasitako beheranzko joera (% 11) hautsi zen. Bestalde, eguneroko kontsumoak aldaketa gutxiago izan ditu.

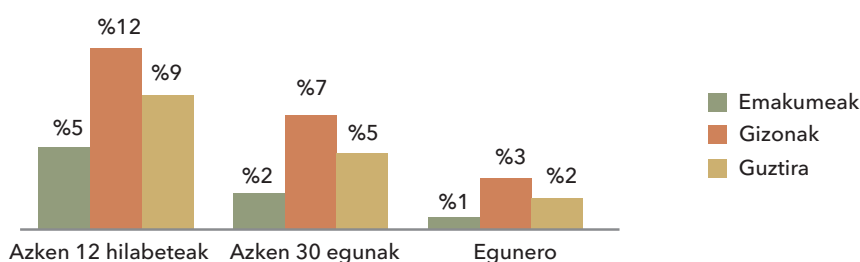
Kontsumo esperimentalak alde batera utzita, gainerako adierazle prebalentziak **handiagoak dira**, biztanleria orokorrean, **gizonen artean** emakumeen artean baino. Ikasketa-mailari dagokionez, ikasketa-maila apalagoko pertsonen prebalentzia zertxobait handiagoak zituzten, eguneroko kontsumoan batez ere.

Nerabezaroan, kontsumoek beheranzko joera erakusten dute 2006tik. Hala ere, zifrak kezagarriak dira oraindik ere, % 17ko eta % 11ko prebalentzia erakusten baitute azken urtean eta azken 30 egunetan, hurrenez hurren. Gaur egun mutilen (% 14) eta nesken (% 8) arteko aldea nabarmena da, eta kaltegabetasun pertzepzioa, orokorra.

Kontsumo-mailak altuak izaten jarraitzen du, eta kontsumoaren normalizazioa gero eta zabalduago dago. Horrez gain, adikzioen arloko adituek adierazi dute gaur egun kontsumitzen diren cannabis-substantzien **toxikotasunak gora egin duela** eta Cannabinoide sintetikoekin adulteratu dela, eta joera orokor hori Euskadin ere gertatzen dela.

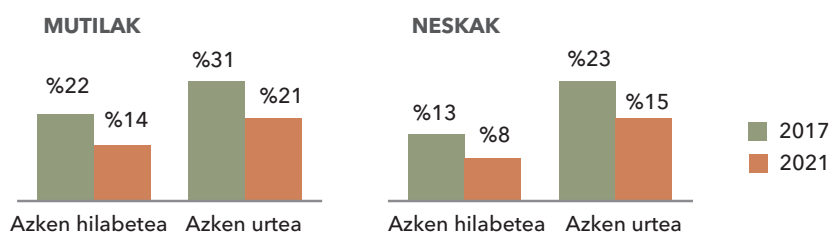
Cannabisa

Biztanleria orokorraren prebalentzia 2017

Iturria: Euskadiko adikzioei buruzko inkesta (2017).

Bigarren hezkuntzako ikasleen prebalentzia 2017-2021

Iturria: Drogak eta Eskola Euskadi 2022.

LEGEZ KANPOKO GAINERAKO DROGEN ARTEAN, kokaina eta anfetaminak dira gehien kontsumitzen direnak

Euskadin gehien kontsumitzen den legez kanpoko substantzia, cannabisetik aparte, **kokaina** hautsa da: azken urtean, kontsumoaren prebalentzia % 1,3koa izan da; ondoren **anfetaminak** daude (% 1). Zaila da, biztanleriari buruzko inkesten bidez, heroina, kokaina basea (crack), arnastekoak eta antzeko beste substantzia batzuen azken kontsumoa kalkulatzeko.

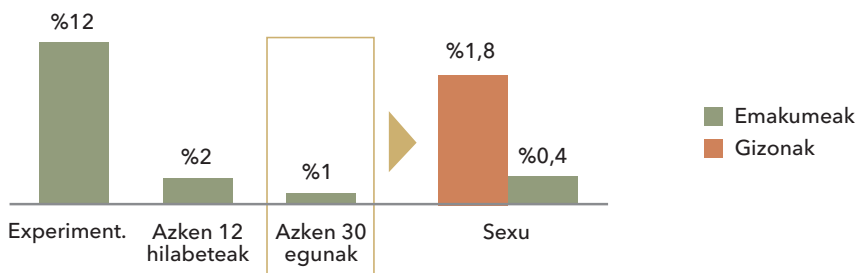
2012 eta 2017 artean, EAEko biztanleen artean, oro har, kontsumoa **pixka bat igo zen**: azken urtean, % 1,3tik % 1,9ra pasatu zen, eta 2006az geroztik izandako beheranzko joera hautsi zen. Erabilera jai-giroei lotuta dago.

Helduen artean, azken urteko kontsumo-maiztasun handiena 35 eta 54 urte bitartekoen artean izan zen (% 4,1). Bizitzan zeharreko kontsumoaren prebalentzia, adinaren arabera estandarizatua, 2,5 aldiz **handiagoa zen gizonen artean** emakumeen artean baino, eta duela gutxiko kontsumoaren prebalentzia 4,8 aldiz handiagoa. Ez zegoen alde nabarmenik ikasketa-mailaren arabera.

Bigarren hezkuntzako ikasleen artean, legez kanpoko substantzia guztien kontsumoak behera egin duela ikusi da, eta gehien kontsumitzen direnak MDMA edo estasia, kokaina eta anfetaminak dira, mutilen artean batez ere. Bestalde, badirudi nesken artean estasiaren kontsumoa zertxobait igo dela.

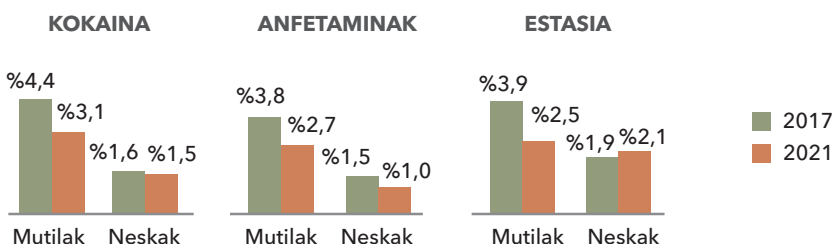
Legez kanpoko beste droga batzuk

Biztanleria orokorraren prebalentzia 2017

Iturria: Euskadiko adikzioei buruzko inkesta (2017).

Bigarren hezkuntzako ikasleen prebalentzia 2017-2021

Iturria: Drogak eta Eskola Euskadi 2022.

Online JOKOAN gora egin du maiztasunak eta gastuak, eta behera hasteko adinak

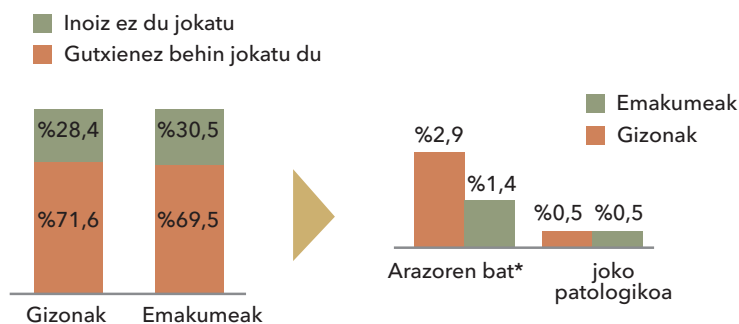
Euskadiko Jokoaren Behatokiak emandako datuen arabera, jokoak **jardunbide hedatua** da Euskadin, eta biztanleriaren % 70ek baino gehiagok aitortu du 2020an noizbait jokatu duela apustu-jokoren batean.

Noizbait jokatu dutela adierazi duten pertsonen artean, % 2,5ek **joko problematikoren** bat du, NODS (Nord DSM-IV Screen for Gambling Problems) eskalaren arabera.

Online jokoari dagokionez, goranzko joera nabari da bai maiztasunean bai gastu-mailan. Azken hori 155 milioi eurotik gorakoa izan zen 2019an Euskadin. Gainera, ohikoa da gazteen artean online jokoak eta aurrez aurrekoak konbinatzea.

Jokoa

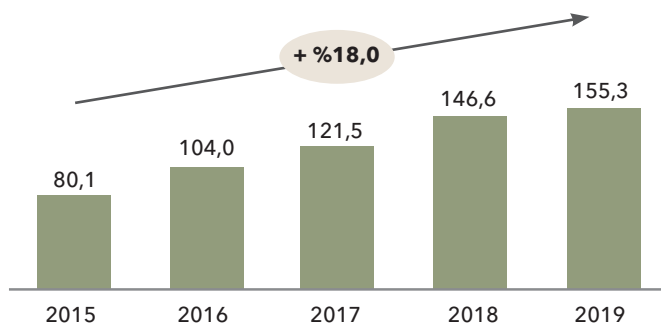
Biztanleria orokorraren prebalentzia 2017

* NODS eskalaren araberako joko problematikoa (Nord DSM-IV Screen for Gambling Problems).

Iturria: 2020ko Jokoaren Euskal Behatokia.

Online jokoan egindako gastuaren bilakaera, M€

Iturria: 2020ko Jokoaren Euskal Behatokia.

BIDEOJOKOEN eta INTERNETEN gehiegizko erabilerak gora egin du, nerabeen artean batez ere

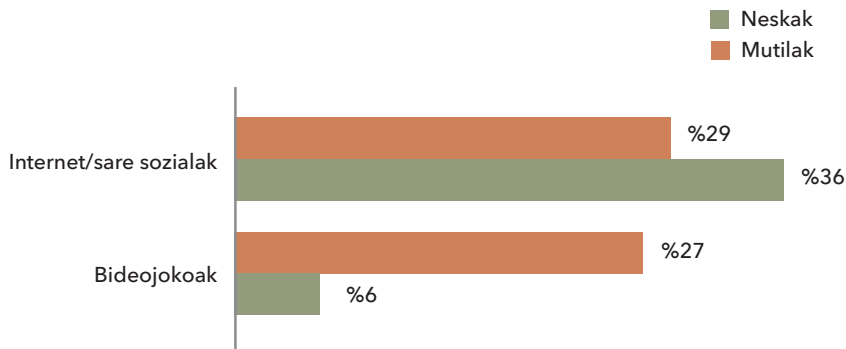
Bideojokoen, Interneten eta sare sozialen gehiegizko erabilerak **gora egin du** Euskadin modu kezkarrian, nerabeen eta gazteen artean batez ere.

Hala, teknologiak **nerabezaroan** duen eraginari buruz Unicefek 2021ean egindako ikerketaren arabera, Euskadiko 3 nerabetik batek Interneten erabilera problematikoa egiten du, eta 5etik 1ek bideojokoei lotutako mendekotasun mailaren bat du.

Ondorioz, osasun-arloko profesionalen arabera, **ugaritu egin dira** teknologien gehiegizko erabilerarekin erlazionatutako **nahasmenduak** eta laguntza- eta tratamendu-eskariak.

Teknologien gehiegizko erabilera

IKTen* prebalentzia eta erabilera problematikoa 11-18 urteko nerabeetan, 2021

Internet egunero 5 orduetik gora (2021) erabiltzen duten 11-18 urte bitarteko adingabeen ehunekoa

Internet: EUIren arabera (Interneten erabilera problematikoa eskala nerabeentzat, Rial et al., 2015)

Bideojokoak: GASaren arabera (Game Addiction Scale for Contemporánea, Lemmens et al., 2009; Lloret et al., 2018).

* HIKT: Harremanaren, Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologiak.

Iturria: Teknogiaren eragina nerabezaroan, harremanak, arriskuak eta aukerak (UNICEF. 2021).

2.1.2. Asistentziaren eta tratamenduaren adierazleen bilakaera

Oro har, adikzioengatiko tratamendu-eskaria murriztu egin da azken urteotan. Gainera, tratamendua eskatzen duen pertsonaren profilean eta beharra sortzen duen substantzian aldaketak gertaratu dira.

Euskadiko Adikzioen Informazio Sistemaren datuen arabera, 2019an autonomia-erkidegoko **sare anbulatorioan 2.571 pertsona artatu ziren** substantzien kontsumoarekin erlazionatutako arazoengatik. 2020an, kopuru horrek nabarmen egin zuen behera, pandemiaren eraginez. Alkohola da oraindik tratamendu anbulatorio gehien eragiten dituen substantzia (% 43, 2019an), eta ondoren kokaina eta cannabis datoz. Cannabisak eta kokainak eragindako tratamendu-kasuak dira, ordea, azken urteotan gehien hazi direnak.

Tratamendua hasteko batez besteko adina 40 urte ingurukoa da, eta pixka bat igo da azken aldian. Cannabis kontsumitzeagatik tratamendua hasten dutenak dira gazteenak (29 urte), eta alkohola kontsumitzeagatik tratamendua hasten dutenak, berriz, zaharrenak (47 urte).

Substantzien kontsumoarekin erlazionatutako **ospitaleko larrialdiei** dagokienez, alde nabarmenak daude sexuaren arabera. Gizonen kasuan, alkoholak biltzen du larrialdien % 58, eta ondoren kokainak. Emakumeen kasuan, berriz, kasuen % 63 benzodiazepinen kontsumoagatik da.

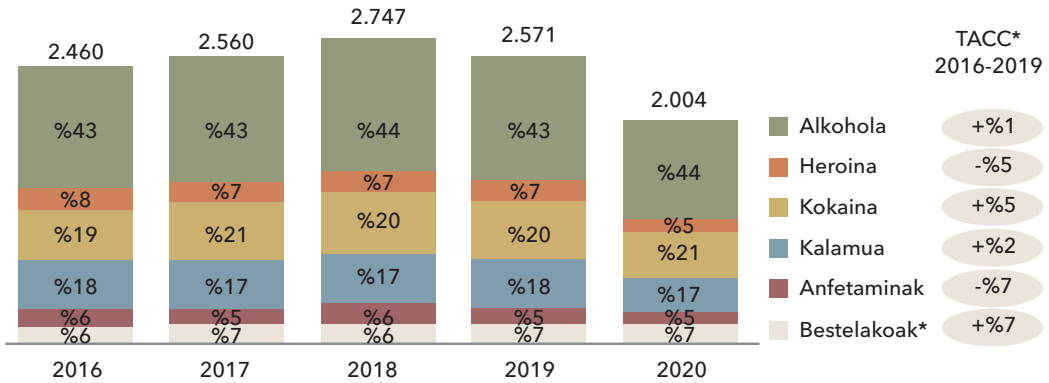
Substantzien kontsumoarekiko erreakzio akutuak eragindako **heriotzen** kopuruari dagokionez, hazkunde txiki bat izan da azken urteetan: 2020an 68 pertsona hil ziren, horietatik % 75 gizonak. Hildako pertsonengan gehien detektatu ziren substantziak nordiazepam eta antidepresiboak izan ziren.

Sektoreko profesionalek zenbait **aldaketa** ikusten dituzte tratamendua eskatzen duten **pertsonen profilean**; besteak beste, nabarmen handitu dira adikzioa duten eta haien beharretara egokitutako arreta behar duten adinekoei eta kontsumitzaile kronikoei laguntzeko premiak. Era berean, egiaztatu dute patologia duala eta hainbat patologia dituzten pertsonen ehunekoak gora egin duela adikzio-arazoengatiko laguntza eta tratamendua eskatzen dutenen artean.

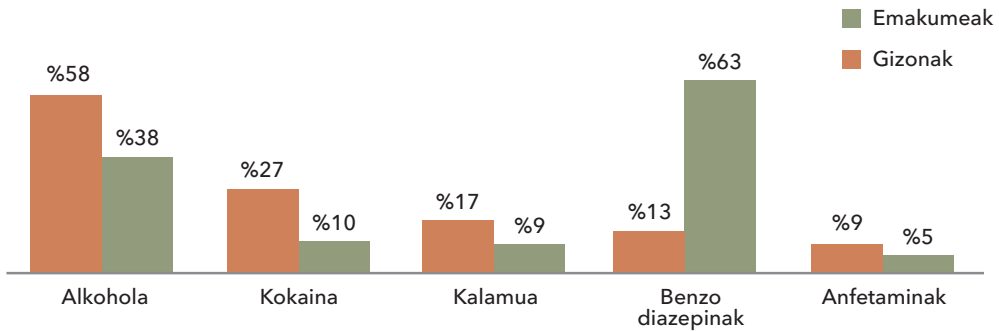
Substantziarik gabeko adikzioei dagokienez, jokoarekiko adikzioagatiko eta teknologia digitalen gehiegizko erabileraagatiko tratamendu-eskaria handitzen ari dela ikus daiteke.

Adikzio-arazoengatiko tratamendu-eskaria

Tratamendua eragiten duen substantziaren bilakaera sare anbulatorioan, 2016-2020, %

Aipatu denaren arabera substantzia psikoaktiboen erabilerari lotuta dauden larrialdi-gertakarien %

*TACC: Hazkunde konposatuaren urteko tasa (urteko hazkunde metatua neurtzen du).

Iturria: SIT. Adikzioei buruzko informazio-sistema.

2.1.3. Eskaintza murrizteko eta kontrolatzeko adierazleen bilakaera

Eskaintza kontrolatu eta murrizteko jarduketan helburua adikzioak sor ditzaketen substantzien eta jardueren eskuragarritasuna murriztea da. Esparru horretan, ezinbestekoa da araudia garatzea eta betetzea.

Tabakoari dagokionez, tabako-paketeen salmentak beheranzko joera izan du 2005etik. Horren arrazoia tabako-paketeen irisgarritasuna eta salmenta-bideak murrizteko eta espazio publikoetan kontsumitzea mugatzeko egindako esfortzuak izan daitezke. Biltzeko tabako xeheari dagokionez, salmentek behera egin zuten 2010etik aurrera, baina gorakada txiki bat izan da 2017 eta 2021 artean. **Alkoholaren** salmentak, aldiz, gora egiten jarraitzen du eta, 2020an, serieko biztanle bakoitzeko litroen salmenten kopururik handiena ikusten da: 28,4 litro. Azken urteotan, garagardoaren salmentak egin du batez ere gora, eta ardoaren salmentak, berriz, behera.

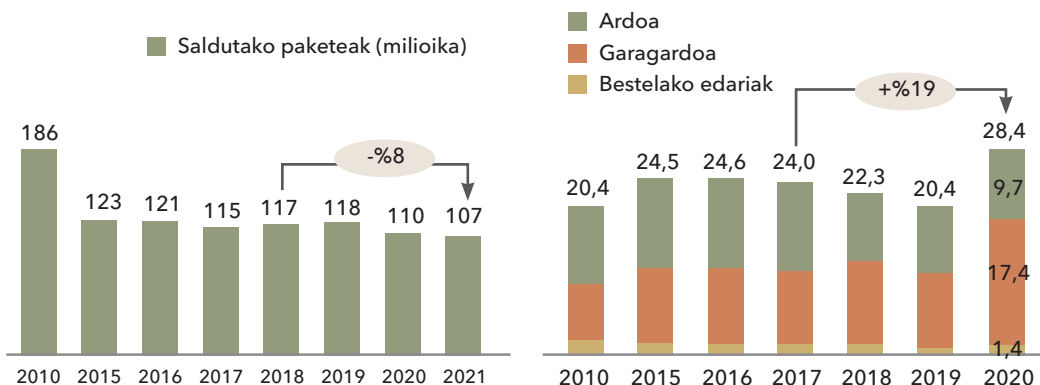
Polizia-kidegoek eskaintzaren kontrolari buruz emandako datuei dagokionez, nabarmen hazi da 2020an droga-trafikoagatik irekitako **atxiloketen eta diligentzien kopurua**.

Bestalde, **substantzien toxikotasunak** gora egin duela eta substantzia psikoaktibo berriak merkatura azkarrago iritsi direla adierazten da, maila orokorrean gertatzen den bezala. Ildo horretan, Internetek gero eta garrantzi handiagoa du substantzien salerosketarako merkatu gisa eta kontsumoei eta kontsumo-eredu berriei buruzko informazioa trukatzeko foro gisa.

Jokoari dagokionez, online jokoaren eta bideojokoaren eskaintzak gora egin duela ikusten da, bai eta kirol- eta hiri-ingurune eta -espazioetan publizitateak intentsitate handia izan duela ere.

Tabakoaren eta alkoholaren salmenta

Tabako- eta alkohol-salmentaren bilakaera Euskadin: pakete eta litro milioiak biztanleko

2.1.4. COVID-19aren pandemiaren eragina

Osasun-larrialdia deklaratzeko aldaketa nabarmenak eragin zituen drogen kontsumoan edo adikziozko portaeretan, eta, ondorioz, adikzioen arretarako eta prebentziorako baliabideak eta zerbitzuak egokitu behar izan ziren.

Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzaren “COVID-19aren eragina eta adikzioen esparruan dituen ondorioak Euskadin¹” txostenean, prebentzioaren eta esku-hartzearen arloko profesionalen pertzepzioak jasotzen dira, pandemiaren eragina agerian utziz.

Hona hemen ondorio nagusiak:

- Atzemandako aldaketa nagusietako bat, biztanleria osoan, baina 18 urtetik beherakoetan batez ere, **Interneten, sare sozialen eta bideojokoan erabilerak gora egin duela** da. Ordutegi-aldaketa, sozializaziorik eza eta konfinamenduan errutinak gutxiago kontrolatu izana dira igoera horren arrazoiak batzuk.
- Substantzien kontsumoari buruzko pertzepzioari dagokionez, **alkoholaren eta kalamuaren** kontsumoak nabarmen egin zuen gora, batez ere gizonen artean. Neurri batean, badirudi legez kanpoko beste droga batzuen kontsumoak behera egin duela kasu batzuetan.
- Konfinamenduan ostalaritzan izandako murrizketek **espazio publikoetako kontsumo soziala murrizten lagundu zuten**. Hala ere, alkoholaren salmentak eta kontsumoak gora egin du tabernetatik eta ostalaritzako establezimenduetatik kanpo; hau da, espazio pribatuetan.
- **Benzodiazepinen** kontsumoak ere gora egin du, egoerak eragindako antsietatea eta estresa handitu egin baita. Era berean, lehen mailako arretan errezetatutako psikofarmakoen kopuruak ere gora egin du.
- Kontsumoko ohiturei dagokienez, **bakarka eta estresaren ondorioz gehiago kontsumitzen dela ikusten da**, eta oro har kontsumoarekiko permisibitate handiagoa dagoela.

---

¹ COVID-19aren eragina eta adikzioen esparruan dituen ondorioak Euskadin https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_gabia/es_def/adjuntos/Impacto-Covid-19-Adicciones-Resumen-ejecutivo-Prevencion.pdf